

Bi. 28. Num. 7.

1711 23^a

DISSERTATIO INAUGURALIS,

De

**USU PRACTICO
DISTINCTIONIS
HOMINUM IN INGE-
NUOS ET LIBERTINOS,**

Quam

**RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,**

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSÆ, MARCHIONE BRAN-
DENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBER-
NATORE, RELIQUA.

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORUSSÆ REGIS CONSILIARIO
INTIMO, UNIVERSITATIS FRIDERICIANÆ DIRECTORE
AC PROFESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, h. t. DECANO,

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia
legitime consequendi

IN AUDITORIO MAJORI

Ad D. i. Octobr. Anno M DCCXI. horis ante & pomeridianis

Publico Eruditorum Examine submittit

ARNOLDUS von der PORTZEN

Clivia-Clivensis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITERIS SALSFELDIANIS.

VIRO NOBILISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO
ARNOLDO HER-
MANNO
von der **PORTZEN,**
ICTO, ORDINUM DUCATUS
CLIVIAE SYNDICO BENE
MERENTI,
PATRI INDULGENTISSIMO

Hanc Dissertationem inauguralem
facram facit

ARNOLDUS von der PORTZEN,

DISSERTATIO INAUGURALIS,
 De
USU PRACTICO DISTINCTIONIS Hominum IN
 INGENUOS ET LIBERTINOS.

CAPUT I.

Explicatio & emendatio institutio-
 num juris Romani,

SUMMARIA.

In liberis hominibus multa differentia. §. 1. Sunt vel ingenui vel libertini. §. 2. Ingenuus quis jure Romano. §. 3. Libertinus quis. §. 4. Manumisso quid. §. 5. Manumisso per censum. §. 6. Per vindictam. §. 7. Per testamentum & codicillos. §. 8. In ecclesia. §. 9. Per epistolam, inter amicos, per convivium. §. 10. Justiniani dispositio de quinque testibus adhibendis. §. 11. Alii modi libertatem servis dandi. §. 12. Inter quos multi a Justiniano inventi. §. 13. Usus distinctionis
 A inter

inter ingenuos & libertinos. §. 14. Quo sensu ingenuorum unus sit status. §. 15. Quid libertatis nomine veniat in definit. ingenuorum. §. 16. Jura privata ingenuorum. §. 17. Libertorum olim una libertas cum ingenuis. §. 18. Quod amplius non ferebat utilitas Reip. tempore Augusti. §. 19. Hinc lata lex Ælia Sentia. §. 20. Quae quosdam libertos voluit uti jure dedititiorum. 21. Populi dedititii qui. §. 22. Jura libertorum dedititiorum. §. 23. Porro Tiberius lata legē junia Norbana, introduxit latinos Junianos. §. 24. Jura latinorum Junianorum. §. 25. Differentia inter natalium restitutionem & jus aureorum annulorum. §. 26. Historia juris aureorum annulorum. §. 27. Libertorum dedititiorum & latinorum comparatio. §. 28. Etiam secundo seculo constitutiones illae de libertinis in usum revocatae. §. 29. Justinianus tollit differentiam inter ingenuos & libertinos salvo jure patronatus. §. 30. An prudenter. Fragmenta juris veteris in pandectis. §. 31. Excusatio Justiniani. §. 32. An primus differentiam illam sustulerit. §. 33.

§. I.

In liberis hominibus multa differentia.

DE servis haec tenet. In liberis hominibus earumque conditione multae sunt differentiae. (a) Cum enim omnis status jus variet, erit etiam liberorum hominum jus pro differentia status differens, sive publicum sive privatam. Idque apud omnes gentes

(a) §. ult. inst. de jure person.

(b) d. §.

gentes ita obtinet, ergo tam apud Romanos, quam Germanos,

§. II.

Primaria differentia olim erat, quod homines liberi aut ingenui essent aut libertini. (b)

Sunt vel ingenui vel libertini.

§. III.

Ingenuus apud Romanos est, qui à matre à tempore conceptionis ad tempus partus vel ad momentum liberatus est, etiam si conditionem suam ignorans servierit, & postea manumissus fuerit. (c)

Ingenuus quis jure Romano.

§. IV.

Libertini sunt, qui desierunt esse servi, quod possimum fiebat manumissione. (d)

Libertinus quis.

§. V.

Manumissio est de manu id est potestate Domini facta, seu datio libertatis solennis, consensu domini facta. (e) Et hic modus quatenus à solemnitate abstractus, est juris Gentium. (f)

Manumissio quid.

A 2

§. VI. An-

(b) *d. §. ult.*
 (c) *pr. & §. 1. inst. de ingen.*
 (d) Nam sunt & alii modi secundarii, quibus quis absque manumissione definebat esse servus, de quibus mox dicemus. Ita etiam conciliantur duarum definitiones libertinorum, quorum utramque attulit Tribonianus *pr. inst. de libert.* Primam initio principii: *libertini sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt.* Secundam in fine: *Libertini, qui desierunt esse servi.*
 (e) Argumento *pr. inst. de libert. juncto §. 1.* Principium conferret primum definitionis membrum. Posterius desumptum est ex *§. 1.*
 (f) Justinianus dicit *d. pr. Manumissionem à jure Gentium originem sumisse, id est qua-*

§. VI.

*Manumisso
per censum.*

Antiquissimus modus manumittendi apud Romanos est, qui fiebat censu, cum nempe servus jussu domini, in comitiis nomen suum in censum lustralem conferebat. (g)

§. VII.

Per vindictam.

Succedebat alter per vindictam coram Proconsule, Consule, Prætorè, Præfide, etiam in balneum & theatrum eunte: quomodo primus Vindicius, Vitelliorum servus manumissus esse creditur. (h)

§. IIX.

*Per testamentum &
codicillis.*

Post leges XII. tabularum fiebat etiam testamento & codicillis, idque verbis vel directis: *Davius servus meus liber*

quatenus abstrahit à solennitate. Nam solennitates sunt à jure civili.

(g) Hic modus per Servium Regem est institutus, & videtur desuisse jam tempore Tiberii Imperatoris, sub quo comitia è campo, ad patres translata sunt: Certe multo ante Ulpiani tempora desuisse patet ex fragmento Ulpiani. Quare etiam hunc modum omisit Justinianus §. 1. *inst. h. t.* Adde Oisfel. *ad Caji inst. lib. 1. tit. 2. pag. 17.* Wilhelm à Loon *de manumiss. serv. apud Romanos lib. 1. cap. 1. §. 4. & 1010 cap. 2.*

(h) §. 1. & 2. *inst. h. t. Romæ coram Consule & Pratore, in Provinciis coram Præfide & Proconsule, item & coram Præfeto Ægypti, & coram Magistribus municipalibus. In universum apud omnem Magistratum, qui legis habebat actionem. Oisfelius ad inst. Caji d. l. tit. 2. p. 18. Livius lib. 2. c. 5. Præmium indici pecunia ex avario, libertas & civitas data est. Ille primum dicitur vindicta libertus: Quidam vindicta quoque nomen tractum ab eo putant. Vindictio ipsi nomen fuisse. Adde Loon d. l. cap. 3.*

(i) §. 1.

liber esto; Unde liberti Orcini: vel precariis: *Rogo benedecem meum, ut Davum manumittat.* Si sub conditione his libertas daretur, dicebantur statu liberi. (i)

§. IX.

Postea lustrali censu sub Imperatoribus intermisso, in locum manumissionis per censum a Christianis Imperatoribus suffectus est modus manumittendi in Ecclesia. (k)

§. X.

Denique fiebat etiam per epistolam, qua Dominus testabatur, se servo libertatem dare, aut inter amicos, aut convivii adhibitione, cum expressa testatione Domini, quod servum suum jubeat esse liberum. (l)

§. XI.

Sed manumissionem per epistolam Justinianus demum efficacem esse jussit, si quinque testes subscripserint.

A 3

scripse-

Justinianè dispositio de quinque testibus adhibendis.

(i) §. 1. *inst. b. t. junct. §. 2. inst. seu censura morum cap. 2.* Adde de sing. reb. per fideicom. relict. Oiselum d. l. p. 15. 16. Loon d. l. §. 1. ff. de statu liberis Oiselius cap. 5.

(k) Hinc & Imperator §. 1. *inst. b. t.* modum manumittendi in Ecclesia primo loco refert, quia suffectus hic modus in locum modi primi manumittendi per censum. Censuram autem officium non quadrare ad statum Reipubl. Monarchicae probavit Du. Praeses in *dissert. de judicio* Loon lib. 2. cap. 2. 3. 4. (m) l. un.

(l) §. 1. hic. Manumissionis per epistolam exemplum habes in l. 38. ff. de acquir. possess. & apud Eustathium *Ism. lib. 1.* De manumissione inter amicos conf. Plin. l. 7. *Epist. 26.* Martial. lib. 9. *Epigr. 88.* Ulpian. *Frugm. tit. 1.* Adde Oiselum p. 21. seq. Loon lib. 2. cap. 2. 3. 4.

scripserint, & eam quæ inter amicos si nimirum quinque testes præsentés fuerint. (m)

§. XII.

Alii modi libertatem servis dandi.

Sunt & alii multi modi, quibus quis citra manumissionem apud Romanos libertatem consequeretur. Qui communiter ad duo summa genera possunt referri. Vel enim invitis Dominis servi libertatem consequerentur, vel ex voluntate quidem Domini, sed non diserte, quod libertatem Dominus servo dare velit, declarata. (n)

§. XIII.

(m) *L. un. §. 1. & 2. Cod. de latina libert. tollend. Wissenb. ad d. l. un. p. 23.* Unde fallitur, aut certe obscure loquitur Loon. *d. c. 2. §. 3.* quasi scilicet jam ante Justinianum in manumissionibus per epistolam aut inter amicos quinque testes præsentés esse debuerint, teste videlicet Justiniano *d. l. un.*

(n) Scilicet 1. si servus domini necem vindicasset *L. 1. Cod. quibus ex causis servi pro præmio & c.* 2. Si falsarium moneat, virginis raptorem, desertorem militiæ detulisset. *l. 2. 3. 4. Cod. eod.* 3. Si ægrotus à Domino per vim fuisset eiectus, neque alterius curæ demandatus *l. un. §. 3. Cod. de lat. libert. toll.* 4. Si liberam duxisset domino consentiente *Auth. ad hoc Cod. eod.* Si eum dominus adoptasset *§. fin. inst. de adopt.* 6. Si eum suum filium appellasset *l. un. §. 10. C. de lat. libert. toll.* 7. Si voluisset testator aut hæres, ut servi pileati sumus domini comitentur *d. l. unic. §. sed & qui.* 8. Si servus per annos 20. in libertate esset mortuus *l. fin. Cod. de long. temp. præscript. que pro libert.* 9. Si post quinquennium in possessione libertatis mortuus fuisset *l. fin. ff. ne de statu libert. post quinquen.* 10. Si servus à domino hæres vel tutor esset scriptus *pr. inst. de hered. qualit. §. 1. inst. qui testam.*

§. XIII.

Cum vero inter istos modos haud pauci sint, à Justiniano demum inventi, præter aut contra mores Romanorum antiquos, (o) latus se quidem offert cam-
 pus differendi & examinandi, utrum mores Antejustiniani aut novatio Justiniani magis fuerint Reip. utiles. Ubi vereor, ut palmam obtinuissent constitutiones Justinianæ. (p) Sed istam quidem discussionem ideo seponimus, quia jus Romanum quoad modos hosce

Inter quos multi a Justiniano inveni.

recen-

flam. tit. 11. Si ancillam dominus prostituisse l. un. §. 4. C. de lat. libert. toll. 12. Si mancipium Judæi ad orthodoxam pervenisset religionem. 13. Si mancipium Christianum Judæus possidisset vel circumcidisset. 107. tit. C. ne mancip. Christi. l. 56. §. ult. C. de Episc. & Cler. 14. Si servus a Domino sacro cubiculo Principis fuisset oblatus l. jubemus C. de præf. sacr. cubic. 15. Si servus Clericus aut Sacerdos esset factus, etiam invento domino. Nov. 5. c. 2. §. 1. Nov. 123. cap. 17. De his modis ulterius vide Loon. lib. 4. c. 1. Ravard. de autor. prud. cap. 7. Brisson. formul. lib. 7. p. 620. seq. Tholof. synt. jur. univ. lib. 4. c. 6. Donell. 2. Comm. 12. 13. 14. 15.

ibique Hilliger. Vigel, meth. jur. civil. l. 19. c. 5. seq.
 (o) §. 3. inst. de libert. in fine.
 Vide leges in præcedenti nota ad singulos modos allegatas, unde facile patebit, quam ex illis sint Justiniani.
 (p) Ignescant adoratores Justiniani. Etsi fabulam sapiant multa, quæ Procopius in Anecdosis de stupiditate Justiniani attulit, non is tamen fuit Justinianus, a quo exemplum sumendum habeant Principes in legibus ferendis. Ut patebit ex mox dicendis, & ex notandis ad alios etiam institutorum titulos. Neque seculum etiam Justiniani ferebat homines genuina prudentia Politicæ præditos.

(q) Ut

recensitos non habet usum practicum apud Germanos, (q)

§. XIV.

*Ufus distinct.
inter ingenuos & libertinos.*

Ufus distinctionis hominum liberorum in ingenuos & libertinos apud Romanos ille erat, quod omnium ingenuorum unus esset status, libertorum autem tria essent genera, civium Romanorum, latinorum, dedititorum, (r)

§. XV.

Quo sensu ingenuorum unus sit status.

Hoc est, etsi ingenui dividerentur in Nobiles seu Patricios & plebejos, (s) hique diversi ingenuorum status diversis quoque intuitu juris publici, v. g. suffragiorum, honorum, stipendiorum &c. juribus uterentur; omnes tamen ingenui, quoad jus privatum uno & simili jure utebantur, id est omnes hoc intuitu æque erant cives. (t)

§. XVI.

Quid libertatis nomine veniat inde sit. ingen.

Quare in definitione ingenuorum intelligenda est legitima libertas, qua quis non solum liber a Domino est, sed & qua quis civis Romanus est. (u)

§. XVII.

(q) Ut patebit ex dicendis Baldum. ad inst. de jure personarum in fine. Paul. Voet. ad §. 3. cap. seq.

(r) §. 3. inst. h. t. Gajus in hic. p. 124. fragm. tit. 2. in princ.

(s) Huc etiam referenda divisio similis ingenuorum in gentiles & vulgares, cujus meminit Matthias Stephani ad Nov. 78. p. 408.

(t) Dion. Halic. lib. 1. Franc. tradidit, Adde Oisæl. d. 1. p. 12.

(u) Vlt.

§. XVII.

Gaudebant igitur ingenui omnes jure connubio-^{Jura privata}
rum, testamenti, nexus, mancipii, patriæ potestatis &c. ^{ingenuorum.}
Maxime vero, quod testamenta facere & ex testamen-
to acquirere possent. (w)

§. XVIII.

Libertos vero quod attinet, erat olim in statu Re-^{Libertorum}
gio, cum Servius Tullius servos in censu manumissos ^{olim una li-}
cives Romanos esse jussisset, una & simplex libertas, ^{bertas cum}
eadem nempe, quam Dominus manumittens habebat ^{ingenuis,}
intuitu juris privati, essi intuitu juris publici liberti fal-
tem omnium jurium, quibus plebeji utebantur, facti
fuerint participes. (x)

§. XIX.

Quamvis autem servius Tullius hac exæquatio-^{Quod am-}
ne libertorum & ingenuorum pro illo rerum statu non ^{plius non se-}
imprudenter fecerit, aucta tamen republica, & crescen-^{rebat utilitas}
te luxu, Augusti tempore jam res eo devenerat, ut ser-^{Reip. tempo-}
vi insigniter nequam à dominis imprudentibus vel pa-^{re Augusti.}
riter scelestis manumisfi stomachum moverent viris de-
decoro Romano & damno Reipublicæ sollicitis. (y)

B

§. XX.

(w) Vinnius in notis hic, Ga. Rom. l. 4. c. 28. Quia in serviu-
jus iii. 2. §. 4. & ibi Oisfel. p. 30. tum mentionem incidimus, inquit
(x) §. 3. in st. hic versic. quia & Gelenio & Sylburgo interprete,
à primis &c. Dion. Halicarn. An- necessarium mihi videtur hoc loco
tig. Rom. lib. 4. cap. 26. Loon. dicere, quamam circa servitia tum
lib. 1. c. 1. §. 2. & 4. temporis Romanorum fuerint insti-
(y) Graviter eam in rem dis- tum, ne vel Rex ipse (Servius Tul-
serit Dionysius Halic. Antig. lius) qui primum aggressus est,
è liber.

è liberis cives facere, vel, qui hanc
 legem receperunt, reprehensionem
 cuiuspiam incurrant, quasi bona
 temere profundant. Pambantur
 ergo serui modis iustissimis, aut
 sub hasta empti è præda publica,
 aut ab ipsis dominis bello capti, &
 Imperatoris permisso detenti, cum
 cæteris militiæ commodis: aut emti
 ab his, qui talibus modis eos sibi
 comparassent. Non inhonestum igitur
 aut inutile civitati putavit Tul-
 lius, & qui ejus institutum sunt
 secuti, si, qui belli jure patriam &
 libertatem amisissent, ab heris suis,
 vel iis, qui primi eos mancipassent,
 utcumque istud bonum recuperarent:
 Assequerantur autem libertatem
 plurimi gratis, honestatis ac
 probitatis merito, (atque hæc ma-
 numissionis optima erant ratio) pau-
 ci autem numerato pretio, quod
 labore per jus & fas conquississent.
 At non ita nostro tempore, sed ta-
 lis est rerum confusio, & sic ad sor-
 des ac ignominiam degeneravit Ro-
 manorum probitas, ut nonnulli à
 latrocinis, parietum perfossioni-
 bus, prostitutionibus, omnibusque
 aliis sceleribus pecunia collecta li-
 bertatem redimant, statimque se
 Romanos faciant; alii conscii do-
 minis & scilicet benefactorum, homi-
 cidiorum, facinorumque tum con-
 tra Deos, tum contra Remp. susce-
 ptorum, eam ab illis gratiam reci-
 piant. Quidam ideo manumit-
 tantur, ut acceptum è publico situ-
 mentum mensurum, & si quæ alia
 liberalitates in egenos cives conse-
 runtur à Principibus, dent his à qui-
 bus facti sunt liberi. Alii per be-
 rorum levitatem gloriam inde ca-
 prantium. Scio, qui tota servitiæ
 testamento liberam esse jussissent, ut
 benignitatis laudem ferrent post
 obitum, & in funeris elatione le-
 sticam eorum magna pileatorum
 persequeretur frequentia, in qua
 pompa quidam erant, ut à scienti-
 bus audivi, recens dimissi è car-
 cere, malefici, mille supplicia com-
 meriti. Ipsos impuros urbis pileos
 plerique cum stomacho aspiciant,
 & respuunt eorum consuetudinem,
 indignum facinus clamitantes, po-
 pulum rerum dominum, & usur-
 pantem sibi orbis imperium talibus
 contaminari civibus. Sunt & alia
 multa reprehensione digna, quibus
 licet recte instituta sint à majori-
 bus, hæc atas abutitur. Ego tam-
 en hanc legem non tollendam con-
 sideo, ne quod gravius malum Rei-
 publiæ, inde proveniat, sed corrigenda
 quæ possunt corrigi, non nega-
 verim, nec dissimulandum tantum
 dede-

§. XX.

Prudenter itaque Augustus à colluvie servilis *Hinc lata lex*
 sanguinis incorruptum servare populum intendens, *Ælia Sentia.*
 lege Ælia Sentia lata partim intempestivam manumit-
 tendi pruriturum, partim servorum manumissorum
 jura coercuit & limitavit. (z)

§. XXI.

In qua etiam illud constitutum, ut servi antea *Quæ quor-*
 à domino pœnæ causa vincti, quibus vestigia inscripta *dam libertos*
 fuerint, propter noxam torti, aut ut ferro, & cum be- *voluit ut*
 stiis pugnarent traditi, postea manumissi uterentur sal- *jure dediti-*
 tem jure dedititorum. (a) *riorum.*

B 2

§. XXII.

dedecorum & macularum inelubi- *dicere, qui Romanorum mores*
 lum in civitatem invehi. *Que* *carpunt.*
 eum maxime ad Censores attinet, *(z) Suetonius in Augusto*
 aut certe ad Consules. Opus enim *cap. 40. Dio Cassius lib. 55. p. m.*
 est Magistratu magna potestate *556. Antonius Augustinus de*
 prædito, ut eos, qui singulis annis *legibus, hac lege.*
 manumittuntur, examinet, qui *(a) Ulp. fmgm. tit. 1. Cajus*
 sint, qua de causa & quomodo li- *lib. 1. tit. 2. §. 3. Oisellius ibid. p.*
 bertatem assecuti sint, quemadmo- *24. seq. Loon. lib. 2. cap. 8.*
 dum in Equitum & Senatorum *Limitationes aut potius expli-*
 mores inquitur: Deinde, qui di- *cationes hujus capitis habet*
 gni civitate comperii fuerint, in *Paulus sent. lib. 4. tit. 12. §. 3. 5.*
 tribus adscriptos sinant urbem in- *6. 7. 8. Tormentis apud Præsides*
 colere, sceleratam vero & impuram *subiectus & de nulla culpa confes-*
 multitudinem honesta specie able- *sus ad justam libertatem perduc-*
 gent aliquo in coloniam. Hec sunt, *potest. Communem servum unus*
 que postulante argumento justum *ex sociis vinciendo futura libertati*
 & necessarium existimavi apud eos *non nocebit. Inter pares enim*
senten-

§. XXII.

*Populi dediti-
titi qui.*

Erant vero populi dedititii, qui armis Romanis ad extrema redacti, vel ex alia gravi necessitate impulsi se, urbem, agros, aquas, terminos, delubra, utensilia, divina humanaque omnia in potestatem populi Romani dederant. In signum autem hujus deditionis plerumque sub jugum mittebantur. (b)

§. XXIII.

Jura libertorum deditiorum.

Uti igitur dedititii populi jure civitatis Romanæ non acquirebant, ita & liberti dedititii jura ingenuorum & libertatem illam civilem non acquirebant, sed saltem libertatem juris Gentium, quod domino carerent, imo nec unquam poterant ad jura civitatis Romanæ aspirare. (c)

§. XXIV

sententias clementior severiori profertur. Et certe humane rationis est, favere inferioribus, & prope innocentes dicere, quos ab salute nocentes pronunciare non possumus. Debitor creditorve servum pignoris vinciendo dedititium facere non possunt. Alter enim sine altero causam pignoris deteriorem facere non potest. Servus furiosus domini vel pupilli jussu victus dedititiorum numero non efficitur, quia neque furiosus, neque pupillus exacti consilii capax est. Non tantum si ipse dominus vinciat, nec et libertati, sed & si vinciri jubeat, aut vincientis procuratoris astorisve factum comprobet. Quod si, antequam sciret vinculum, solutionis ejus causas approbaverit, libertati futura vincula non nocebunt.

(b) Oisfelius p. 24. ex Livii lib. 1. & 9. Dion. Halic. lib. 3. c. 28. Romanis mos quoties hostes inadis armis deditionem faciunt, duo tigna recta humi desigere, hisque tertium transversum superimponere, captivosque sub ista tigna ductos transmittere atque liberos ad sua dimittere. Hoc ipsi jugum vocant.

(c) Sveton. in Augusto c. 40. Cajus

§. XXIV.

Successor Augusti Tiberius eadem ratione, qua Augustus commotus lege Junia Norbana limitavit jura manumissionum variis modis. Potissimum caput illius legis erat, ut qui epistola vel inter amicos vel convivii adhibitione (non observatis videlicet illis requisitis, quæ Justinianus postea his modis manumittendi præscripsit, ut, qui tum non erant in usu, neque necessarii,) (d) manumissi essent, & in genere qui non manumissi essent censu vel vindicta vel testamento, non fierent cives Romani, sed acciperent saltem jura latinorum, unde dicebantur latini Juniani. (e)

§. XXV.

Erant equidem Latini focii & fœderati Romano-rum, sed civitatis tamen jus non habebant. (f) *Parium Junianorum modo*

B 3

Cajus tit. 2, §. 4. ibique Oiselius p. 43. confer supra §. 16.

(d) Vid. jam supra dicta lib. XI. lit. m. Inter dissentientes est etiam Antonius Augustinus de LL. & SCtis ad legem Juniam Norbanam p. 93. Quasi sc. Justinianus in d. l. un. de lat. libert. toll. referat modos, quibus antea latini constituti fuerint, eoque etiam refert Augustinus circumstantiam quinque testium. Sed uti totus contextus d. l. un. potius innuit, circumstantiam

quinque testium à Justiniano pristinis illis modis esse additam, ita de quinque testibus alii scriptores veteres nihil habent. Nec obstat Martialis Epigramma 88. lib. 9. quod videtur seduxisse Loonium. Nam Poeta mentionem quidem signationis testium facit, sed de numero quinario nihil habet.

(e) Antonius Augustinus d. l.

(f) Ut ex Livio, Dionysio Halicarnasæo, Dione Cassio &c. nullum est dubium.

(g) Re-

modo latini Juniani erant quidem liberi homines, sed pariter ut dedititii non erant cives Romani. (g) Poterant tamen latini Juniani ad civitatem adspirare variis modis, puta, beneficio principali, liberis, iteratione manumissionis, militia, nave, ædificio, pistrino, præterea ex SCto, veluti quæ fit ter enixa. (h)

§. XXVI.

*Differentia
inter nata-
lium restitu-
tionem & jus
aureorum
annulorum.*

Ad beneficium, Principis pertinent etiam natalium restitutio, & jus aureorum annulorum, quamvis natalium restitutio plenior sit quam jus aureorum annulorum. Natalibus enim restituti à Principe per omnia & in omnibus ingenui erant, nec juri patronatus amplius obnoxii, unde Principes non facile solebant quenquam natalibus restituere, nisi consentiente patrono. At qui saltem jus aureorum annulorum impetraverant, accipiebant quidem jura ingenuorum, sed salvo jure patronatus. (i)

§. XXVII.

*Historia ju-
ris aureorum
annulorum.*

Quod aureos annulos attinet ita quidem Isidorus: *Annulum aureum neque servus neque libertinus gestabat in publico, sed annulo aureo liberi utebantur, libertini argenteo, servi ferreo.* Error varius & multiplex. (k) Soli

(g) Repete dicta §. XXIII.

(h) Hos modos latius exponit fragmentum Ulpiani tit. 3. ad quod confer etiam notas Cujacii & notas Dionysii Gothofredi.

(i) l. t. ff. & C. de natalibus re-

situendis, & de jure aureorum annulorum. Ant. Peretz. ad d. l. Cod. de jure aur. annul. Matth. Steph. ad N. 78.

(k) (1) Quod omnes liberi gestaverint aureos annulos, (2) quod libertini argenteo, (3) quod

Soli Senatores olim & Equites, nec omnes aureos annulos gestabant, successu temporis crescente luxu aurei annuli initio cum plebe, tum & cum libertis communicati. Ferreis utebantur omnes. Argentei nusquam memorantur ab antiquis scriptoribus, nisi unico casu speciali. (1)

§. XXIX.

Conveniebant igitur liberti latini & dedititii, quod *Libertorum, dedititiorum & Latino- rum compa- ratio.* liberti utriusque classis non essent cives Romani, & quales, neque testamentum facere, neque aliquid ex testamento capere poterant, sed utrisque succedebat patronus. Differebant quod melior esset latinorum conditio, ob spem adipiscendæ civitatis, & quod intuitu hujus ipsi hæredes institui possent, quodque tanquam peregrini

(3) quod servi quasi soli ferro usi fuerint. Ut patebit ex statim dicendis.

(1) Ex Plinio *nat. histor. lib. 33. c. 11.* doctrinam de usu aureorum annulorum in ordinem redegit Lipsius *Elect. lib. 2. c. 8.* & filius Johannes Kirchmann *de annulis c. 15. 16.* Summa eo redit. Annulorum ferreorum usus apud Romanos erat antiquissimus. Sed aureos annulos primis Reip. temporibus Senatori quidem licebat gestare, sed saltem legatis ad exteras Gentes, qui tamen legatio-

ne peracta, iis in publico saltem utebantur, intra domos ferreis, quibus etiam subphantibus temporibus triumphantibus & adhuc Augusti tempore Senatores usi. Postea Senatoribus non plebejis jus aureorum annulorum fuit. Sequenti tempore etiam Equitibus & Tribunis, & quidem Equitibus, qui censam equestrem habebant: Quo immunito etiam annulum deponerant, quod & in cessione bonorum fieri solebat. Argentos quod libertini gestaverint nemo

regrini commercii jus haberent in rebus Mancipi, cum dedititii ne quidem ut peregrini considerarentur. (m)

§. XXIX.

nemo antiquorum meminit. (Neque etiam quod Plebeji, ut quidem vult Kirchmannus *d. c. 15. p. 152.* Nam Plinius *lib. 33. c. 12.* de argenteis compedi- bus plebejorum loquens non intelligit annulos, sed vel calceos, ut vult Dalechampius, vel aliud quoddam ornamentum pedum. Istum vero casum tanquam specialem *ibidem* notat Plinius, quod Nobilis quispiam ordine motus argenteos annulos gestaverit, quod miror præter vidisse Kirchmannum. Sed absolvamus excerpta ex eodem.) Ferreos tantum annulos gestabant initio servi, magis ad usum signationis quam ad ornatum. Successu temporis etiam ex plebe aliqui aureis annulis donabantur à Magistratibus, ultimis potissimum temporibus liberæ Reip. Augustus quibusdam libertis id jus indulgebat eosque in Equestrem ordinem adscribebat. Tiberius constituit, ne cui jus aureorum annulorum esset nisi

cui ingenuo ipsi, patri, avoque paterno fessertia 400. census fuisset, & lege Julia theatræali jus in 14. ordinibus sedendi. (conf. Anton. August. *ad b. l. p. 85.*) Sed constitutio illa non diu duravit, cum statim sub Claudio, Galba, Vitellio, Domitiano & sequentibus Imperatoribus liberum, etiam nequam, annulis aureis donarentur à Principibus, qui tamen id aliquando concedebant cum patronorum consensu. Unde Commodus jus aureorum annulorum ademit, qui invitis aut ignorantibus patronis id acceperant.

(m) Ulpianus *tit. 19. §. 20. Olfelius ad Caj. lib. 1. tit. 2. p. 30. seqq.* Sunt qui differentiam inter Latinos & dedititios libertos sic voluerunt exponere. Latinos vixisse ut liberos, mortuos esse, ut servos. Dedititios vixisse ut servos, mortuos esse ut liberos. Obscurissime & falso. Prius membrum debetur quidem Justiniano *§. ult. de success. libert.* Sed quoad phrasin saltem

§. XXIX.

Porro & subseqentes Principes studio purgandi civitatem ab indignis civibus, nonnunquam constitutiones has Augusti & Tiberii extenderunt. Quo per-
 tinet edictum Trajani, ut liberrus, qui invito patrono beneficio Principis jus Quiritium impetrasset, more-
 tur tanquam latinus. (n)

*Etiā secun-
do Seculo
constitucio-
nes illæ de li-
bertinis in
usum revo-
catis.*

§. XXX.

Justinianus vero non solum latinam & dedititiam libertatem duabus constitutionibus sustulit, & quem-
 cunque servum, quocunque modo (sed, ut jam supra diximus, adhibitis quinque testibus) manumissum voluit esse civem Romanum, sed & postea peculiari Novella omnem distinctionem inter ingenuos & libertinos sustulit (salvo tamen jure patronatus) omnibusque libertis ipso jure jus aureorum annulorum & natalium restitutionem indulxit. (o)

*Justinianus
collie disse-
rentiam in-
ter ingenuos
& libertinos,
salvo jure
patronatus.*

C

§. XXXI.

tem, neque enim Justinianus voluit solos latinos vixisse ut liberos, mortuos esse ut servos, sed idem de dedititiis etiam verum est, intuitu sc. successionis patronorum. Ergo falsum est, dedititios vixisse ut servos, mortuos ut liberos. Neque intellectum habet hæc phrasultima, nisi in iis, qui in morbo extremo manumittebantur à domino: Cujus exemplum ha-

bet Martialis *lib. 1. Epigr. 102.*
 Adde Loon. *p. 173. §. 7.*

(n) Wissenb. *ad l. un. Cod. de lat. libert. toll. p. 26. §. ult. inst. de success. libertorum.* De constitutione Commodi repete modo dicta *lit. l. in fine.*

(o) §. *ult. inst. hic. l. un. C. de dedit. libert. toll. l. un. C. de lat. libert. toll. ibique Wissenb. N. 78.*
 ibique Stephani,

(p) Ad

§. XXXI.

An pruden-
ter? *Fragmenta
juris veteris
in Pandectis.*

Licentius hoc fecisse Justinianum quam honestius, non immerito judicat Wissenbachius, (p) Tribonianum vero multa fragmenta juris veteris à Justiniano abrogati in Pandectis retinuisse, notat, eaque recenset Franciscus Baldainus. (q)

§. XXXII.

Excusatio
Justiniani.

Excusare tamen forte poterit Justinianum communis corruptio suorum temporum, & quod antiquarum constitutiones de dediticiis & latinis libertis ejus tempore fere desierint esse in usu, imo, quod distinctio jurium inter ingenuos & libertinos magis quadrare videatur ad statum Reipublicæ Aristocraticam quam ad Monarchicum. (r)

§. XXXIII.

(p) *Ad tit. Cod. de jure aur. ann. p. 360.*

(q) *In Justiniano lib. 3. p. 276 seq. sc. huc pertinent potissimum l. 46. de manum. sciam. l. 13. §. 5. de statu lib. l. 29. §. 1. fam. heretic. l. 29. de reb. dub. l. 216. de V. S. l. 43. de fideic. libert.*

(r) *§. ult. b. t.* Vides: statim sub Servio Tullio nulla fuit differentia jurium inter ingenuos & libertinos. At sub libera Reipublica (quæ tamen magis nomine talis erat, re ipsa Aristocratia aut certe Aristocratia propior) multæ differentia & prærogativa erant ingenuorum

præ libertinis. Sub novis Monarchiæ initiis statim sub Augusto & Tiberio confusio differentiarum illarum oriebatur, ita ut opus esset lege Ælia Sentitia & Junia Norbana, quæ haud dubie Augustus & Tiberius tulerunt dicis gratia, & quia nolebant videri, quod Monarchicè imperarent, probè gnari quod illæ leges non diu effectum habituræ essent. Et enim statim sub Claudio Senatus Palanti, Claudii liberti, prætoria ornamenta decrevit, ipsumque censuit, non exhortandum

§. XXXIII.

Sed, si jam desit illa differentia, si jam tempore Antonini Imperatoris qui omnibus in Imperio Romano dedit jus civium Romanorum, (s) differentia inter ingenuos & libertinos sublata est; certe falsum est, quod Justinianus demum eam sustulerit, adeoque opera ejus frustranea est. Imo vero illa differentia non plane desit, sed reliquæ ejus hinc inde remanserunt. Et Antoninus Imperator saltem ingenuis jus civitatis Romanæ dedit, non libertinis. (t)

An primus differentiam illam sustulerit.

C 2

CAP. II.

tandum modo, verum etiam compellendum ad usum aureorum annulorum Plinius *l. 8. Epist. 5.* Icellus quoque Galbæ libertus annulis aureis & Marciani cognomine donatus. Tacit. *l. hist. Sveton. in Galba c. 14.* Vitellius Imperator libertum suum Asiaticum, sedum mancipium & malis artibus ambitiosum, primo Imperii die aureis donavit annulis super cœnam, cum mane rogantibus pro eo cunctis, detestatus esset severissime talem equestris ordinis maculam. Sueton. *in Vitell. cap. 12.* Tacit. *lib. 2. histor.* Ejusdem Vitelli frater Lucius servum Verгинii Capitonis annulis donavit, in quibus etiam hic aliquan-

to post patibulo affixus est Tacit. *l. 4. hist.* Sic Domitianus servum Hetruscum aureo annulo donatum inter Equites retulit. Stadius *lib. 3. Sylv. Pariter & Opilius Macrinus libertinus homo aureis annulis donatus, ipsum imperium Romanum occiso Bassiano Caracalla ad se rapuit. Jul. Capitol. in Macrin. Kirchn. de ann. c. 16. p. 165. seq. Adde Martial. l. 5. Epigr. 8. 13. 14.*

(s) *l. 17. ff. de statu hom.*

(t) Spanheim. *de orbe Romano Exerc. 2. cap. 5.* Scilicet Romana civitas per gradus extraneis concessa, primum in Italia municipiis, dein toti Latio: Mox universæ Italiæ; porro aliquot extra

extra Italiam vel privatis vel mitaneis militibus; tum omni-
 oppidis vel Provinciis: Exinde bus in orbe Romano ingenuis;
 nobilissimarum in orbe Roma- tandem omnibus libertis. Idem
 no urbium primoribus, aut li- *ibid.* p. 227.

CAPUT II.

Usus practicus juris Romani in foris Germaniæ.

SUMMARI A.

*Quid in distinctione presenti sit juris Gentium, quid juris
 Civilis. §. 1. Qua juris Gentium sunt apud Germa-
 nos etiam fuere & sunt in usu. §. 2. Qua juris Civi-
 lis Romani, ea nullum apud Germanos habent usum
 practicum. §. 3. Etiam si hodie post receptum jus Ju-
 stinianicum in quibusdam circumstantiis similitudinem
 habeant cum jure Romano. §. 4. Fontes dicendorum
 de differentia inter ingenuos & libertinos. §. 5. Li-
 bertorum status apud Germ. tempore Taciti. §. 6. Di-
 versus ab eo, qui fuit postea sub Francis. §. 7. Ma-
 numissiones Germanorum sub Francis Regibus. §. 8. Se-
 cundum legem Salicam. §. 9. Secundum legem Roma-
 nam. §. 10. Mediante Epistola. §. 11. Manumissio-
 nes vel gratuita vel non. §. 12. Ingenuitas manu-
 missorum qualis. §. 13. Scil. Denarialium. §. 14. Man-
 soarii qui. §. 15. Reservatio operarum. §. 16. Tum
 chartulariorum, manumissorum à Laicis. §. 17. (Primi
 cives ex libertis. §. 18. Onera libertorum. §. 19.) De-
 nique à Clero. §. 20. Clerus rarissime manumittebat.
 §. 21. Li-*

§. 21. *Liberti & servi Ecclesiastici durioris conditionis quam Laici.* §. 22. *Confusio communis doctrina de libertis Germanorum, Transitus ad ingenuos.* §. 23. *Speculi Suer, sententia de triplici ingenuitate valde dubia.* §. 24. *Ingenuitas summa.* §. 25. *Et infima.* §. 26. *Media ingenuitas duplex.* §. 27. *Una Nobilium ministerialium & propriorum.* §. 28. *Altera libertorum in urbes translatorum.* §. 29. *Usus distinctionis ingenuitatis varia.* §. 30. *Confusio illius partim Clero.* §. 31. *Partim abusui regalis nobilitandi adscribenda.* §. 32. *Origo amulationis inter Nobiles & urbicos &c.* §. 33. *Manumissiones & hodie in usu.* §. 34. *Earum effectus.* §. 35. *Antiqui duo modi manumittendi Germanici non sunt in usu.* §. 36. *Modus in Ecclesia vix quadrat cum jure Principum Protestantium.* §. 37. *Modus spurius manumissionis per baptismum.* §. 38. *Frequentior modus hodie per Epistolam.* §. 39. *Ubi tamen non sunt necessarii quinque testes.* §. 40. *Domitiana quaestio de manu, per vindictam.* §. 41. *Explicatur privilegium Academiae Chiloniensis.* §. 42. *Interim vindicta manumittere hodie non prohibetur, sed ridiculum.* §. 43. *Usus spurius Latinorum & dedititiorum.* §. 44. *Item constitutionum de latin. & dedititiorum.* §. 45. *Ingenuitas an ex patre an ex matre aslignetur.* §. ult.

§. I.

Quemadmodum distinctio inter homines liberos & servos juris Gentium est, ita pariter distinctio inter ingenuos & libertinos apud omnes Gentes fuit in usu hactenus, ut

C 3

numis-

Quid in distinctione presentis juris Gentium, quid juris Civis,

numissiones servorum, quæ sunt juris Gentium, fecerint differentiam aliquam inter manumissos & reliquos liberos homines: At quod modos & solennitates manumittendi attinet, item quod spectat prælationem & eminentiam ingenuorum præ manumissis, quod varios gradus ingenuitatis aut libertinitatis concernit, singulæ fere Gentes in his capitibus suis habuerunt mores & leges peculiare, ut adeo eadem capita non sint referenda ad jus Gentium, sed ad jus Civile singulorum populorum.

§. II.

Quæ juris Gentium sunt, apud Germanos etiam fuerunt, & sunt in usu.

His suppositis facile judicari potest, quod, quia apud Germanos distinctio inter liberos & servos in usu semper fuit, manumissiones etiam ipsis non potuerint esse incognitæ, (a) sed etiam simul in usu & fuerint, & sint hodiernum, ac adeo non possit non aliqua juris differentia fuisse & esse inter ingenuos & liberos etiam apud Germanos.

§. III.

Quæ juris civiles Romanæ, ea nullam apud Germanos habent usum practicum.

Quæ vero jus Romanum de modis manumittendi, de

(a) Nam manumissio & servitium coheret doctrina communis, quod servitus apud Germanos sit sublata, & tamen in usu sit manumissio adhuc hodie, ubi dantur homines proprii. Conf. Dn. Hoppe ad §. 10. *inst. de libert. in usu hodierno.*

(b) B. Stry-

di, de statu ingenuorum & libertinorum disposuit, ea quatenus jus Civile stricte dictum Romanorum continent, apud Germanos non habent usum in praxi, partim, quia Germani manumissiones in usu habuerunt, & differentia fuere jura libertinorum & ingenuorum apud eos, diu antequam jus Justinianeum extitit, aut post multa secula receptum in Germania fuit, partim quia quemadmodum mores Romanorum alias à moribus Germanorum fuere plane diversi, ita etiam intuitu manumissionis, & differentiae inter libertinos & ingenuos & olim & hodie magna fuit diversitas.

§. IV.

Etsi vero hodie, postquam jus Romanum in Germania, ut jus subsidiarium publicis Imperii legibus fuit receptum, (b) intuitu manumissionis aut differentiae inter ingenuos & libertos in uno & altero tertio comparatio possit institui; tamen ista comparatio sola pro usu pratico juris Justinianei haberi nequit, non magis, ac si quis comparisonem inter ingenuos, libertos, & servos Germanorum & Turcarum velit instituire, ac inde usum practicum juris Turcici probare, (c)

Etiamsi hodie post receptum jus Justinianicum in quibusdam circumstantiis similitudinem habeant cum jure Romano.

§. V. Quae

(b) B. Strykius *dissert. practicae de usu modern. Pandect. §. 28.* ut ordinarium, sed subsidiarium. Subsidiarium autem esse non potest intuitu eorum, quae Germani observarunt jam ante receptionem, & continuarunt post eam. Jus enim subsidiarium

(c) Quod si urgeas, in eo tamen esse differentiam, quod jus Turcicum non sit receptum. Respondebo, receptum esse non

*Fontes di-
cendorum de
differentia
inter ingenu-
os & liber-
tinos.*

§. V.
Quæ igitur dicenda restant de usu practico distinc-
tionis inter ingenuos & libertinos, nequaquam peren-
da sunt ex legibus Romanis, sed ex moribus & legibus
Germaniæ, eorumque origo non ex antiquitatibus Ro-
manis, sed Germanicis derivanda. Nos saltem recen-
sebimus potissima, & quasi per indicem. (d)

*Libertorum
status apud
Germanos
tempore Ta-
citi.*

§. VI.
Igitur Germanos quod attinet, jam tempore Ta-
citi liberti non multum supra servos erant, raro aliquod
momentum in domo, nunquam in civitate iis confere-
batur, exceptis duntaxat iis Gentibus, quæ regnaban-
tur. Ibi enim & super ingenuos & super nobiles ad-
scendebant: Apud cæteros vero impares libertini li-
bertatis potius argumentum, quam vere liberi erant. (e)

*Diversus ab
eo qui fuit
postea sub
Francis.*

§. VII.
Unde non mirandum, quod subsequenter tem-
poribus apud populos Germaniæ qui regnabantur exi-
gua

rium est, quod obtinet defi-
ciente jure ordinario, non
quod convenit cum jure ordi-
nario.

(d) Plura suppeditabit Pot-
giefferus de conditione & statu
servorum apud Germanos integro
lib. 3. cujus industria & hic com-
mendationem meretur. Adde
& alios autores in sequentibus
paragraphis passim citandos.

(e) Tacitus de morib. Ger-
man. XXV. 4. 5. ubi per eos qui
regnabantur Tacitus non intelle-
xit Romanos, ut eum videret
intellexisse Porgiefferus d. l. 3.
cap. 20. §. 2. sed Germanorum
populos, qui sub Regibus
erant. Quanquam eadem apud
utrosque sit ratio, per dicta su-
perius cap. 11 §. 32. in nota, cui
illustrandæ interservient & alia ex-
empla

gna esset differentia inter ingenuitatem & libertinitatem, vel certe non tanta, ut olim tempore Taciti in populis liberis. (f)

§. IIX.

Modos manumittendi etiam habuerunt Germani sibi proprios, & à manumissionibus Romanorum differentes. Tempore Julii Cæsaris & Taciti quibus ritibus manumiserint servos suos, non constat. At tempore Regum Francorum, (g) postquam hi Christianissimum professi sunt, manumittebantur servi vel secundum

Manumissiones Germanorum sub Francis Regibus.

D

empla à Potgiessero ex historia Romana ibidem allata.

(f) Ob rationem allatam in d. §. 32. cap. 1. Hinc & apud Francos manumissiones dicebantur ingenuitates. Fortasse inquit Hier. Bignonius in notis ad Marculf. apud Baluzium in Capitul. Regum Francie Tom. 2. p. 945. quod libertinitatis ab ingenuitate discrimina ab usu recessissent, & ad solam manumittentis voluntatem attenderetur, qui pro arbitrio liberis leges dicebat, ut non paucis possit probare exemplis. Et mox p. 946. Quod miror, nam cum ingenuitatis à Principe mori Romano impetranda erant. Nisi dixeris, barbaris undique Gallias occupantibus hunc modum ab usu

recessisse. Ex quo factum, ut id omne ex dominorum arbitrio & beneficio penderet. Et inde paulatim manumissio ingenuitas dista. Nec vero ad Novellam Justiniani, quis referat, per quam ingenuitatis iura omnibus liberis dedit, cum satis constet, jus Justinianicum tunc Gallis ignotum fuisse. His verbis ultimis illustrantur à nobis dicta §. 3. & 4. Caterum cum hac Bignonii observatione iungenda tamen erant, quæ infra suo loco monebimus, de variis gradibus ingenuitatis apud Germanos.

(g) Apud Longobardos & Angios fuerunt etiam alii modi manumissionum recepti per quartam manum, per sagittam, per

cundum legem Salicam, vel secundum legem Romanam.

§. IX.

Secundum legem Salicam.

Secundum legem Salicam ante Regem jactato denario, vel excusso nummo de manu ipsius servi, unde appellabantur postea denariales. (h)

§. X.

Secundum legem Romanam.

Secundum legem Romanam, quando quis in Ecclesia traditis tabulis coram Clero & plebe rogabat servum suum manumitti, jussu Episcopi Archidiaconus tabulas manumissionis scribebat, quæ tabulæ quandoque capiti servi imponebantur. Tales dicebantur chartulari & tabularii. (i)

§. XI.

Mediante Epistola.

Addit quidem Bignonius (k) tertium modum, per Epistolam privatam, formulis nonnullis Marculfanis

Per traditionem armorum &c. videatur Dufresnius *voce manumissio* f. 421. & quæ integris capitibus de his modis adnotavit Potgiesserus *d. lib. 3.* Nos de illis ideo non agimus, quod in specie solliciti sumus de moribus Germaniæ, non de moribus populorum à Germanis ortorum. Adde, quod Longobardi in Italia miscuerint haud dubie mores patrios cum moribus Romanorum.

(h) Paulus Hachenbergius *Germania media dissert. 2. §. 24.* Paulus Voetius *ad inst. de libertis* p. 123.

(i) Voetius *d. l. lex Ripuar. tit. 60. §. 1.* Dufresnius *voce manumissio* p. m. 418. *seq.* Per legem Romanam vero hic non intelligitur jus Justinianicum, sed Codex Theodosianus. Vid. *Conring. de O. J. G. c. 20. p. 109.*

(k) Bignonius *ad formul. Marculphi Tom. II. Capit. Baluzii* fol.

nis morus, sed videtur hic modus à manumissione in Ecclesia facta non esse separandus. Antequam enim servus jussu Episcopi manumitteretur, ejusmodi epistola dominus manumittens voluntatem suam declarabat. (1)

§. XII.

Fiebant vero manumissiones à dominis vel gratis pro remedio animæ, & pro æterna retributione, vel accepto pretio. (m)

Manumissiones vel gratuita vel non.

§. XIII.

Etsi vero in formulis tam denarialium, quam chartulariorum libertorum ingenuitatis fieret mentio, rarissime tamen plenam ingenuitatem accipiebant ejusmodi manumissi.

Ingenuitas manumissionum qualis.

§. XIV.

Qui enim secundum legem Salicam manumittuntur Laici, (nam Clerici non nisi in Ecclesia manumittuntur) per formulam accipiebant ingenuitatem, ut reliqui mansuarii. (o)

Scil. denarialium.

D 2

§. XV.

Cum Bignonio & ibi Bignonius f. 966. Capitulum sentit etiam Potgiefferus lib. 3. l. 5. c. 207. apud Lindenbrogium cap. 9. p. 963.

(1) Per d. tit. 60. leg. Ripuar.

(n) d. tit. 60. leg. Ripuar. §. 1. verbis: *Secundum legem Romanam qua Ecclesia vivit.*

(m) Form. Marculfi apud Baluz. f. 423. c. 32. 33. 34. Conf. dif. fert. Dn. Præsid. de jure dandi civitatem. Pretium in pecunia dabat servus de reculis sciente domino, Marculf. append. c. 48.

(o) Marculfus l. 1. form. 22. Baluz. f. 387.

(q) Form.

§. XV.

(Mansoarii
qui.)

Constat autem quod mansoarii tenerentur domino vel Regi de manso, id est fundo suo singulis annis censum dare, (p) unde bona censitica, quæ communiter à juris Romani Professoribus confunduntur cum fundis emphyteuticis.

§. XVI.

(Reservatio
operarum.)

Quin & verosimile est, dominos manumittentes quandoque à talibus libertis operas rusticas vel alias sibi reservasse.

§. XVII.

Tam chartu-
lariorum
manumisso-
rum à Laicis.

Qui in Ecclesia manumittebant, si Laici essent, modo liberam, apertis portis, potestatem abeundi, quovellent, manumisit concedebant in tabulis manumisitionis (q) (unde passe ports (r)) modo omnia bona simul transferebant, & potestatem testamenta condendi concedebant, (s) modo operas sibi reservabant ad dies vitæ, (t) modo alias condiciones vel modos apponebant, v. g. ut annis singulis in Ecclesia, ubi corpus domini manumittentis quiesceret, luminaria procurarent. (u)

§. XIX.

(p) Bignonius *ibid.* f. 906.
(q) Form. apud Lindenbrog.
cap. 96. 101.

(r) Hercius *de literis commea-
tus* §. 2.

(s) *Append. ad form. Marculfi*
form. 13. ap. Baluz. f. 440. Quæ
vero de potestate testandi hic

dicuntur, pertinent ad Gallos
tantum. Nam in Germania
testamenti factio tum non erat
recepta.

(t) Marculf. *lib. 2. cap. 33. fol.*
424. ap. Baluz.

(u) Marculf. *ibid. cap. 34.*

(w) Pec

§. XIII.

Qui liberam abeundi potestatem accipiebant, illi ^{(Primi cives} *(w)* adhibiti ^{ex libertis.}
plerumque ab Episcopis, ut verosimile est, fuerunt ad fundandas in Germania urbes.

§. XIX.

Et regulariter tam denariales quam chartularii ^{Onem liberorum.)}
non antea hæreditatem acquirere poterant, quam si usque ad tertiam generationem pervenissent. ^(x) Non ad-
admittebantur etiam testimonia libertorum contra in-
genios. Imo & liberi eorum demum post tertiam ge-
nerationem admittebantur. ^(y)

§. XX.

Qui vero à Clericis manumittebantur, siquidem ^{Denique à}
eum in finem ut sacerdotium assumerent, plenissimam ^{Clero.}
accipiebant libertatem, & cives Romani vocabantur,
sed in speciem saltem, quia id fiebat sub conditione, ut
servirent Deo in Ecclesia, & bona sua Ecclesiæ acqui-
rent. ^(z)

§. XXI.

Extra hanc causam Clerus, qui tantum ad acci- ^{Clerus vari-}
piendum, non ad dandum erat adfuetus, vere nullos ^{sine manu-}
servos manumittebat, imo si maxime manumississet ^{mittebat,}
Epi-

D 3

Epi-

(w) Per dicta à Dn. Præfide
dissert. de jure dandi civitati.

(x) Bignon. ad Marculf. Tom.
II. Baluz. f. 904.

(y) Lib. 6. capitul. 352, ap. Ba-
luz. Tom. 1. f. 983.

(z) Appendix Marculf. cap.
§. ap. Baluz. Tom. 2. fol. 440. ver-
bis: Sicut ab humana servitute li-
beratus, ita per divinam doceas &c.
Conf. Bignon, in notis f. 956.
seq.

(a) Ca-

Episcopus quosdam ex familia Ecclesiæ, dicebatur id in condemnationem animæ suæ fecisse, & successor eos revocabat. (a)

§. XXII.

Liberti & servi Ecclesiastici durioris conditionis quam Laici.

Quod si maxime manumissiones à Clero fierent, id tamen magis dicis gratia fiebat, & jam ab aliis observatum fuit, non solum servorum Ecclesiasticorum conditionem longe duriozem fuisse, quam Laicorum, sed & libertorum, ut qui fere nomine saltem differabant à servis. (b)

§. XXIII.

Confusio communis doctrina de libertis Germanorum. Transitus ad ingenuos.

Tentavimus doctrinam de manumissionibus & libertis Germaniæ mediæ confuse tractatam, utcumque in ordinem redigere, (c) et si facile veniam speremus, si alicubi

(a) *Capit. Ludovici II. cap. 15. apud Baluz. Tom. 2. f. 366.*

(b) *Vid. Dn. Præses de jure danda civitatis §. 19. 20. Adde can. Diaconi 35. can. liberti 61. can. de libertis 63. can. liberti 65. C. 12. qu. 2. Hertium de hominibus propriis Sect. 1. lib. 7. in fine. quamvis nomina diversa libertorum, ut putat Ecclesiasticorum, scilicet Liti, Servitores, Saxones, Slavi, Coloni, Tributarii magis videantur denotare varia servorum genera.*

(c) *Quid in Pauli Hachen-*

bergii Germania mediæ in genere desideret Dn. Præses, indicavit in *dissert. de orig. feudilibus §. 7. lit. c.* Sic v. g. in *dissert. 2. §. 24. & 25.* graviter errat, dum ex lege Ripuaria *rit. 60. §. 1.* probare vult, ac si manumissio dato pretio fit eadem cum manumissione secundum legem Romanam. Nam in verbis legis: *Qualiscunque Francus servum suum pro anima sua remedio seu pretio secundum legem Romanam libere voluerit*, pretium non denotat pecuniam aut res pecunia

alicubi forte erraverimus. (d) Nunc etiam de ingenuitate Germanica dicendi tempus erit.

§. XXIV.

Si tuto sequi possemus tradita à collectore speculi *Speculi Svevici sententia de triplici ingenuitate valde dubia.* Svevici, res foret expedita; Is enim triplicem dicit fuisse libertatem seu ingenuitatem, maximam Principum, mediam vasallorum principalium, minimam libertorum. (e) Sed huic quidem auctori fidere non possumus. (f)

§. XXV.

pecunia æstimabiles, sed *pre- tum anima.* Conf. Potgiesserum *lib. 3. cap. 14. & 15. & supra §. 12.* ren als Fürsten / und die andre Freyen zu Man haben / daß andre sind Mittelfreyen / das sind die / die der hohen Freyen Man die / die der hohen Freyen Man sind. Das dritt sind Bauern / die frey sind / die heissen freye Landsassen. Die hat jeglicher ihr sonder Recht.

(d) Quia non habuimus, qui in hac confusione ordinanda nobis præverit, quem tuto se qui potuissimus. Idem etiam monemus circa ea, quæ jam dicemus de gradibus ingenuitatis. Nam & hic omnia dubia vel confusa deprehendimus.

(e) Landrecht cap. 47. Hie soll man merken dreyerley freye Leute. Es heissent eins Semper Freyen / Das sind die freyen Her- (f) Nam (1) quæ dicit de semper libertis dubia sunt, si quis cum iis conferat, quæ Vadianus habet, & Goldastus, qui putant, potius libertos dictos fuisse à majoribus nostris Semperfrey ex formula manumissionis: *Semper ingenuus & securus existat.* Vide Potgiesser, cap. 20. §. 7. Pro collectore vero Speculi videntur militare verba recessus Rudolphi I. ap. Lehman, *Chron. c. 108.* in verbis p. 628. Mag ein jeglich Semper-

Ingenuitas
summa.

§. XXV.

Videtur tamen compilerator magis errasse in explanatione & descriptione triplicis classis, quam in re ipsa. Scilicet summa ingenuitas videtur fuisse Principum ac Dominorum, qui regno quidem ministeria debebant, militaria potissimum, sed non aliis Principibus & Dominis. Hi ab eminentia dignitatis vel officii dicebantur Principes, Duces, Comites; si dignitate vel officio non gauderent, dicebantur Domini simpliciter. Herren / Edle / Edle Herren / Freye / Semperfreye (scilicet in strictiore significato) Freye Herren / Ban-

Semperman / er sey Fürst / oder anders ein Hochman. Sed tamen adhuc dubium est, an non etiam liberi inferioris ordinis dicti sint Semperfrey / ob verba antecedentia: Bezeiget ihr / daß sein Vater vor seinen Richter mit zweyen Sempermannen. &c. Ubi contextus ostendit, ibi per Sempermannen non intelligi Principes & alios altioris conditionis ingenuos, aut certe hos non precise intelligi. Non tamen credo unquam liberos in specie fuisse dictos Semperfrey. Præ iudicium Vadiani & Goldast. in eo consistit, quod putaverint, Semperfrey esse vocem scilicet militanam, cum potius verosimiliter tota sit Germanica, idem significans ac *Sendbary* frey. Vid. Illustr. Coccejum *Juris publ. prud. cap. 15. §. 33. Schilter. ad jus Feud. Alem. cap. 1. §. 19.* Priori etiam suspecta videtur doctrina Speculi Svecici *lib. 1. §. 34. in fine.* Nam quæ porro addit von Landsassen / æque falsum. Non enim credo rusticos, etiam manumissos, dici Freye Landsassen / sed potius ita vocari Nobiles ministeriales, Spec. Sax. *lib. 3. art. 80. §. 2. ut & hodiernum hæc vox predicatur de Nobilibus, ita ut vox Landsassen sit nomen generis, speciales sint Schriffassen & Amte*

der Herren / ingenui (scilicet in eminentiori gradu) Barones, liberi Barones &c. (g)

§. XXVI.

Infima ingenuitas erat libertorum seu rusticorum & famulorum manumissorum, uti haectenus vidimus, qui scilicet etiam post manumissionem, parum a servis vel hominibus propriis differebant, ac communi nomine Lasfi seu Lazzi, item Frilazzi vocabantur. *Et infima.*

E tur.

fassen / de quibus vide late Casp. Baronum der Freyherrn / ter-
Ziegl. Senior. *ad Calvoli paxin* tium simpliciter Baronum, der
auream. Omisit etiam cives Herren; simul ostendens in ef-
urbicos die Bürger / qui haud fectu nullos horum titulorum
dubie liberi & ingenui sunt, sed tribuere pinguius jus, sed usit
tamen ad nullam classem Spe- Imperii omnes aequali jure gau-
culatoris referri possunt. dere. De *ingenueorum* tamen
(g) De singulis his titulis titulo in specie nihil ibi aut
plura exempla & testimonia communiter apud alios DD.
B. Strykius *de jure Baronum cap.* deprehendi annotatum. Apud
2. n. 56. seq. ubi etiam recte Wolfgangium Lazium vero
dissentit *n. 78. seq.* ab opinione de migrationibus Gentium *libro*
Petri de Andlo, quasi quoad *6. 7. 8.* ubi Genealogiae Baro-
jura aut rem ipsam duo sint ge- num post Comites recensentur,
nera Baronum, unum simpli- deprehendes titulum ingenueo-
citer talium, alterum semper rum frequenter & promiscue
Baronum, item ab opinione cum titulo liberorum, Domi-
Rutgeri Rulandi, tria genera norum, Nobilium, Equitum
constituentis, unum semper Nobilium, de Baronibus usur-
liberorum, alterum liberorum pari.

(h) Vide

tur. Inter quos adeo & ingenuos eminentes maxime palpabilis ratione jurium erat differentia. (h)

§. XXVII.

Media ingenuitas duplex.

Inter hæc duo ingenuitatis extrema satis sensibilia erat media ingenuitas, eaque duplex, una Nobilium propriorum *Edler Knechte* / altera libertorum, civium urbicorum, quorum prior erat appendix ingenuitatis summæ, posterior extraordinaria quædam ac eminentior conditio ingenuitatis infimæ.

§. XXIX.

Una Nobilium ministerialium & propriorum.

Scilicet cum olim Domini rusticorum seu Nobiles in Republica libera omnes essent pari modo ingenui, postea sub regno Francico pariter omnes soli regno aut Regi ministeria præstabant ac subditi erant, & Ducibus quidem ac Comitibus tanquam Magistratibus parebant, non tamen eorum erant subditi; postea in turbis sæpius ex necessitate adigebantur, ut se in proprietatem & ministeria traderent Principibus ac Ducibus, unde distinctio inter *Hohe freye Mann / und Mitttel freyen* / qui posteriores etiam dicti *Dienstmänner / Dienstleute / Edle Knechte / Eigen Manne / freye Landsassen* / Ministeriales, Nobiles Ministeriales, &c. (i)

§. XXIX.

(h) Vide Dn. Præsid. *de jure danda civitatis* §. 7. & 17. ubi docuit, Lassos non esse servos. *De xon. lib. 3. art. 44.*

(i) Late de his egit Herinius *de homin. propriis integra Sect. 4.* ubi

§. XXIX.

Porro liberti regulariter in rure permanentes, *Alicui liber-*
 aut etiam famulitium patronorum suorum continuantur *in ur-*
 tes, non poterant non parum differre à servis rusticis, *bes transla-*
 Cum tamen supra dixerimus, quosdam servos manu- *corum.*
 missos esse portis apertis in Ecclesia, id factum fuisse
 verosimile est, eum in finem, ut vel fierent Clerici,
 vel ut in urbes & civitates abirent. Certe plebem pri-
 marum civitatum constituisse ex libertis ejusmodi nul-
 lum amplius est dubium. (k).

§. XXX.

Potissima differentia ingenuitatis summæ & in- *usus distin-*
 fimæ in eo videtur consistisse, quod olim liberti, etiam *tionis inge-*
 cives urbici facti, non viderentur ad dignitates *nitatis va-*
 & officia Ducum ac Comitum, & similia, ab his vero *rie.*
 non excluderentur plane Nobiles ministeriales, quan-
 quam rarius admitterentur.

§. XXXI.

Sed ista differentia postea non amplius exacte fuit *Confusio il-*
 observata. Causa fuit potissimum duplex. Nam initio *lius partim*
 liberti poterant fieri Clerici, Clerici vero omnium di- *Clero.*
 gnitatum, etiam principalium, participes reddebantur.
 Academiis ortis Doctores, Professores ac Studiosi Cle-
 ricis

E 2

ubi & de eorum differentia Conf. Potgiesser lib. 1. c. 2. § 44.
 à Nobilibus ingenuis & conve- (k) Conf. Dn. Præsid. de jure
 nientia cum hominibus pro- dand. civitatis §. 19. 20. item §. 30.
 priis ignobilibus seu rusticis.

(1) Vid.

ricis accensebantur, ac ex eadem ratione pariter ad dignitatem magistratalem & doctorem admitterentur liberi, id est etiam rusticorum, qui non amplius essent homines proprii, liberi.

§. XXXII.

*Partim ab-
usui regalis
nobilitandi
adscribenda.*

Deinde cum omnino etiam ad Reges Germaniae pertineret jus nobilitandi, seu liberto Germano ob merita & alias causas honestas jura ingenuitatis vere Germanicæ concedendi, successu temporis insinuavit se in Germania abusus hodiernum durans, ut jura nobilitatis & ingenuitatis possent à quocumque pecunia emi.

§. XXXIII.

*Origo æmu-
lationis inter
Nobiles &
urbicos. &c.*

Non potuit vero non hæc confusio odia excitare inter ingenuos & libertos, Nobiles & Plebejos. Unde nec mirandum quod hodiernum in Germania maxime æmulatio regnet inter Nobiles, etiam ministeriales, & Doctores aut alios civici ordinis homines, quia scilicet primi cives liberti erant, ingenui vero Nobiles; item cur Nobiles in Germania abhorreant à mercatura, quia scilicet in urbibus primi liberti mercaturam exercuerunt. (1)

§. XXXIV.

(1) *Vid. dict. dissert. de jure* hæcenus dictorum faciendâ.
danda civitatis §. 30. 31. item dis- Adde de illa æmulatione lo-
fert. Dn. Præs. de homin. pro- cum ex Crantzii metropoli
priis §. 90. 91. 93. 94. Ubi plura apud Potgiesserum. l. i. c. 2.
deprehendes ad illustrationem §. 44.

(m) Me-

§. XXXIV.

Cæterum manumisiones quod atinet, ex & hodie in locis, ubi sunt homines proprii sunt in usu. Unde & Maximilianus Imperator noluit invito Domino servum manumittere, (m) & in Recesibus Imperii sub Ferdinando. I. constitutum, ut beneficium emigrandi concedi debeat gegen billigen Abtrag der Leibeigenschaft / & salvo jure Dominorum, an servos manumittere velint, nec ne. (n)

Manumissiones & hodie in usu.

§. XXXV.

Patet etiam ex formulis novioribus, quod manumissio etiamsi plena sit, nihil aliud inferat, quam ut libertus possit abire, & urbium quarumcunque incolam fieri. (o)

Earum effectus.

E 3

§. XXXVI.

(m) Mevius in Bedencken Bürger / Stadt- und Landrecht von Bauren p. 57. n. 36. ex Zasio. suchen können. Sed erravit Hertius: Nam ista formula apud Hortlederum non est formula manumissionis eines Erlasß Brieffs / sed testimonii natiuitatis eines Geburts-Brieffs. Propius ergo ad rem accedit formula altera de anno 1597. ap. Eybenium disquil. 2. ad instit. Obs. 12. Freyen Sie unsers Eigenthums dergestalt / daß sie nach freyer Leute Art wohnen und hausen mag in allen freyen Städten /

(n) Rec. Imp. de anno 1555. §. 24. Hortlederum von Ur- sachen des Teutschen Kriegs 4. 4. c. 48. n. 30. f. 1874. citatam ab Mevio de homin. propr. Sect. 3. §. 11. Der Servitür oder Leibeigenschaft in alle wege frey / ledig und loß / also daß sie mit ihren Leib / Haab und Gut wohl andrer Orten hingehen / Schuß / Schirm /

Bürger / Stadt- und Landrecht suchen können. Sed erravit Hertius: Nam ista formula apud Hortlederum non est formula manumissionis eines Erlasß Brieffs / sed testimonii natiuitatis eines Geburts-Brieffs. Propius ergo ad rem accedit formula altera de anno 1597. ap. Eybenium disquil. 2. ad instit. Obs. 12. Freyen Sie unsers Eigenthums dergestalt / daß sie nach freyer Leute Art wohnen und hausen mag in allen freyen Städten /

*Antiqui duo
modi manu-
mittendi
Germanici
non sunt in
usu.*

§. XXXVI.

Quamvis autem modi manumittendi antiqui per denarium coram Rege & in Ecclesia per chartam non sint lege ulla abrogati, in usu tamen esse desierunt.

*Modus in Ec-
clesia vix
quadam cum
jure Princi-
pum Prote-
stantium.*

§. XXXVII.

Et manumissio in Ecclesia apud Protestantem vix locum habere possit, quia Clerus Pontificius eo ipso quo servi in Ecclesia manumittuntur jus protectionis in servos manumissos sibi vindicabat, in tantum, ut nec tabularius coram Rege possit fieri denarius, videlicet, ne per hoc ex protectione Ecclesie transferretur ad protectionem Regis. (p)

*Modus spu-
rius manu-
missionis,
per bap-
tismum.*

§. XXXIX.

Quemadmodum porro nullo unquam jure receptum fuit, ut per professionem Christianismi quis à servitute liberetur; ita jam alibi refutata est eorum opinio, qui putant, quod hodie mancipium Turcicum liberetur à potestate Domini Christiani, si baptizetur. (q)

*Frequentior
modus hodie
per Episto-
lam.*

§. XXXIX.

Frequentior modus manumittendi hodie est per instru-

Städten / Flecken und Weich-
bilden / brauchen und genieffen
aller freyer Leute Recht und Ge-
rechtigkeit / wo ihr das best gele-
gen ist und eben kömmt ic.
(p) *Vid. leg. Ripuar. tit. 58. §. 1. quest. 8.*

Dufresn. voce manumissio f. m.
420. Conf. Bignon. ad Marcell.
form. Tom. 2. Baluz. fol. 945. seq.
(q) Vid. Dn. Præsid. Dissert.
Historico-Philosophico-Juridicæ

(r) Her.

instrumentum manumissionis, den Erlass-Brieff/Edict-Brieff/ Loslassung/ Mannrecht. (r)

§. XL.

Et recte quidem asseritur, in hoc instrumento *Ubi tamen non necessarios esse ex constitutione Justiniani quinque non sunt necessarii quinque testes, non tamen ex ea ratione, quasi jus Justinianeum cessarii quinque testes.* hac parte desierit esse in usu, sed quod idem in Germania nunquam fuerit receptum. (s)

§. XLI.

Unde ridiculum esset quærere an manumissio per *Domitiana questio de manum. per vindictam.* vindictam hodie apud Germanos sit in usu.

§. XLII.

Nec obstat privilegium Academiæ Chiloniensis ab *Explicatur privilegium Academiæ Chiloniensis.* Imperatore Ferdinando III. anno 1652, confirmatum, in quo Academiæ potestas concessa manumissionibus quibuscunque, cum vel sine vindicta autoritatem suam interponendi. (t) Vel enim illa verba *cum vel sine vindicta* extant in privilegio, vel ab interprete sunt adjecta, ad exponendum sensum *manumissionis cujuscunque.* (u) Priori casu docerent quidem, quod ille, qui privi-

(r) Hertius *Seltz. 3. §. 12. Conf. supra ib. 35.* Quamvis dubium sit, an vox Mannrecht recte huc applicetur, per ea, que habet Wehnerus voce Mannrecht item Montmann.

(s) Conf. Dn. Hopp. *ad inst. b. 1. sub usu hodierno.*

(t) Vid. Dn. Hopp. *d. l.*

(u) Nam cum Dn. Hoppius verba illa: *cum vel sine vindicta* curaverit diversis typis imprimi, &

privilegii illius tenorem in chartam conjecit, ex intempestivo amore erga Sacratissimum Imperatorem voluerit usum practicum fabularum antiquarum in Germaniam introducere, (w) istum usum practicum non probaret. (x) Posteriori casu, hic haberes specimen ineptæ interpretationis,

§. XLIII.

Inerim vindicta manumittere hodie non prohibuitur, sed ridiculum.

Nullum tamen est dubium, quia hodie potest dominus hominem proprium privata epistola manumittere, quin etiam possit, si velit, & Magistratus ejusmodi comœdiis annuit, manumittentem, ejus caput raso vertice tangens, in gyrum agere, addita formula: Hunc hominem liberum esse volo. Poterit succinere Magistratus: Ajo te liberum more Quiritium: Poterit licitori festucam tradere, ut ea caput servi pulset, & manu faciem ac tergum, Poterit pileum imponere, ac prænomen

mi, & Göckelii liber, quem citat, non sit ad manus, divina re non potui, an illa verba sint in diplomate Cæsareano, an vero interpretationis gratiâ adjecta.

(w) Tales clausulæ aliæ pariter ineptæ deprehenduntur etiam in privilegiis Comitum Palatinorum, ex eadem inutili intentione iis inserta, quæ quidem in privilegiis extant, sed nusquam apparent in praxi,

quæ res adeo peculiarem dissertationem meretur.

(x) Mallem enim scire, an Magnificus Academia Chiloniensis Rector ab illo anno 1652. hucusque multos homines proprios vindicta manumiserit? an fasces? an licitor Romanus fuerit adhibitus? an etiam manumissio hæc celebrata fuerit, cum ipse in balneum aut theatrum iret? &c.

(y) Hi

nomen Domini manumittentis ei addere. (y) Sed vereor ut ætas nostra aut posteriorum tale spectaculum jucundum sit visura.

§. XLIV.

Sed nondum finis est ineptiarum. Etiam inter-^{Ufus spurius}pres juris Saxonici nomine Latinorum Junianorum, ^{Latinorum &}item deditiorum torquet ad Germanorum ^{deditionum.}Vassen & ^{rum.}deditio-
Tagewerfen/ (z) & ita rem magis implicat, quam expli-
cat. Possunt equidem liberti nostri, & potissimum li-
berti mediæ ætatis, ac potissimum a Clero manumissi
cum Romanorum libertis aut dedititiis comparari, sed
accurate loquendo liberti Germanorum uti nunquam
fuerunt cives Romani, ita nec unquam latini Juniani
aut dedititii.

§. XLV.

Igitur nec constitutiones Justiniani de latina & de-^{Item consti-}diticia libertate tollendis in Germanorum libertis ullum ^{tutionum de} ^{Latin. & de-} ^{dit. libert.} ^{toll.} ^{ufum}

F

(y) Hi enim erant ritus in
manumissione per vindictam
adhibere soliti. Vid. Torrent.
ad Horat. Sat. 7. lib. 2. vers. 76.
Huc spectat elegans locus Per-
ssi Satyræ v. 75. seq.

Heu steriles veri, quibus una
Quiritem
Vertigo facit, Hic Dama est, non
iresis agaso

Vappa, & lippus, & in tenui farm-
gine mendax.
Verterit hunc Dominus, momento
turbinus exit.
Marcus Dama. Papa! &c.

(z) Interpres latinus jur. Sa-
xon. lib. 3. art. 44. Conf. Paul.
Voet, ad inslit. p. 126. n. 3. & 4.

(a) Glos.

usum habent. Quod enim apud Germanos nunquam fuit, id nec tolli potuit. Etsi hic iterum ineptiae Saxonici juris Glossator, ex nimio juris Justiniani amore. (a) §. XLVI.

*Ingenuitas
an ex pa-
tre, an ex
matre assi-
matur.*

Denique etsi jure Justiniano ingenuitas ex matre, aestimerur, non ex patre, moribus tamen receptum esse, ingenuitas ex patre judicetur, quidam statuunt, sed non probant. (b) Alii contra etiam nostro jure ex matre ingenuitatem judicari putant. (c) Sed verius est, moribus nostris ingenuitatem judicari neque ex patre solo, neque ex sola matre, sed ex utroque parente. (d)

(a) Glossator German. n. 6. ärgern Hand. Id est, si pater ad d. art. 44. lib. 3. jur. Provinc. nobilis duxerit plebejam, filius non censetur esse nobilitatis in-

(b) Voetius ad instit. de ingenuis p. 114.

(c) Hertius de homin. propr. sect. 4. §. 5.

(d) Jus Provinc. Alem. c. 101. §. 7. die Kinder gehören zu der

genau, Pariter si plebejus duxerit nobilem, filius erit plebejus. Coas. Petr. de Andlo lib. 2. de Imper. Rom. cap. 12. p. m. 117. & alia exempla apud Hert. d. l.

COLLORIA.

I. Admissio Legatorum fuit ex officio humanitatis.

II. Optimo jure rejici possunt legationes assidue.

III. Questio de quarta Divi Pii, an sit omnium bonorum, an vero portionis legitima, tota est inutilis.

IV. Cessio usufructus extraneo facta, non est modus amittendi eum.

V. Querela non numerata pecunie præterlapso biennio non habet locum.

VI. Orto in aedibus incendio magis locatori quam inhabitanti incumbit probatio respectu culpa.

36 30 (o) 33 30

ULB Halle

3

005 387 418

Bi. 28. Num. 7.

1711 239

DISSERTATIO INAUGURALIS,
De
**USU PRACTICO
DISTINCTIONIS
HOMINUM IN INGE-
NUOS ET LIBERTINOS,**

Quam
**RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSÆ, MARCHIONE BRAN-
DENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBER-
NATORE, RELIQUA.**

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis
PRÆSIDE

**DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORUSSÆ REGIS CONSILIARIO
INTIMO, UNIVERSITATIS FRIDERICIANÆ DIRECTORE
AC PROFESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, h. t. DECANO,**

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia
legitime consequendi
IN AUDITORIO MAJORI

Ad D. 1. Octobr. Anno M DCCXI. horis ante & pomeridianis
Publico Eruditorum Examine submittit.

ARNOLDUS von der PORTZEN
Clivia-Clivenfis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITERIS SALSFELDIANIS.

B.I.G.

Farbkarte #13